

รายการ ร้อยเรื่อง...เมืองไทย

สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา และสำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนประดิพัทธ์ เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10300 โทร. 0 2244 2060

เรื่อง ปัญหาการนำเข้าขยะจากต่างประเทศ

ผู้เรียบเรียง นางอรณิชา รุ่งธิปานนท์ วิทยากรชำนาญการพิเศษ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ

ออกอากาศ กันยายน 2562

ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่เป็นกระแสหลักของโลกในปัจจุบัน สนับสนุนให้มีการพัฒนาระบบอุตสาหกรรมการผลิต ซึ่งทำให้ผู้ประกอบการสามารถผลิตสินค้าได้ครั้งละจำนวนมาก และยังสามารถลดต้นทุนในการผลิตได้อีกด้วย แต่ในอีกด้านหนึ่งการผลิตจำนวนมากคือการเพิ่มขยะในสิ่งแวดล้อม ทั้งจากกระบวนการผลิตและการใช้สอยของผู้บริโภค

เมื่อเกิดขยะหรือของเสียอันตรายจากกระบวนการผลิต ผู้ประกอบการย่อมต้องกำจัดหรือเคลื่อนย้ายของเสียเหล่านั้น ของเสียบางอย่างสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ อย่างเช่น เศษเหล็ก ทองแดง เซรามิก พลาสติก และกระดาษ แต่ในช่วงเวลาที่ผ่านมา ของเสียอันตรายจำนวนมากจากกระบวนการผลิตในประเทศอุตสาหกรรมได้ถูกเคลื่อนย้ายเพื่อนำไปทิ้งในประเทศกำลังพัฒนา แม้ว่าในปัจจุบันจะมีอนุสัญญาบาเซล (Basel Convention) ว่าด้วยการควบคุมการเคลื่อนย้ายและการกำจัดของเสียอันตรายข้ามแดน ซึ่งมีประเทศต่าง ๆ 187 ประเทศทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย ได้ให้สัตยาบันเข้าร่วมเป็นภาคีแล้วก็ตาม อนุสัญญาดังกล่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการนำเข้าและส่งออกของเสียอันตรายให้เกิดความปลอดภัย และเพื่อช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการจัดการของเสียอันตราย

อย่างไรก็ตาม อนุสัญญาบาเซลก็ไม่อาจป้องกันการนำเข้าของเสียอันตรายได้อย่างเบ็ดเสร็จ ปัจจัยสำคัญย่อมขึ้นอยู่กับ การควบคุม ระบบคัดแยก และการตรวจสอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการออกใบอนุญาตนำเข้าขยะและกากอุตสาหกรรมของประเทศกำลังพัฒนาด้วย ของเสียที่นำเข้านั้นไม่ใช่เป็นสิ่งที่ไร้ประโยชน์ทั้งหมด อย่างเช่น เศษโลหะบางอย่างสามารถนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในโรงงานอุตสาหกรรมได้ แต่ที่ก่อปัญหาคือของเสียที่ยังสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ มักถูกส่งมาพร้อมกับขยะอันตรายหรือกากสารเคมีต่าง ๆ เช่น ตะกั่วปรอท สารหนู แคดเมียม เป็นต้น ซึ่งประเทศกำลังพัฒนาอาจไม่มีระบบตรวจสอบและวิธีการกำจัดขยะพิษเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ท้ายที่สุดขยะเหล่านี้ก็จะรั่วไหลสู่ชุมชนและก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม

สำหรับประเทศไทย กรมโรงงานอุตสาหกรรมอนุญาตให้นำเข้าขยะบางประเภทเพื่อนำมาแปรรูปเป็นวัตถุดิบที่เป็นประโยชน์ต่อไปได้ แต่เมื่อมีการตรวจสอบกลับพบว่าการนำเข้าขยะมาอย่างผิดเงื่อนไข มีการ

ลักลอบนำเข้าเศษซากอิเล็กทรอนิกส์และพลาสติกที่ใช้ไม่ได้ปะปนเข้ามาภายในประเทศด้วย โดยในช่วงสองปีที่ผ่านมา ปริมาณการนำเข้าขยะสูงขึ้นมาก โดยใน พ.ศ. 2558 มีการนำเข้าขยะอิเล็กทรอนิกส์และเศษพลาสติกประมาณ 7.7 หมื่นตัน แต่ใน พ.ศ. 2560 มีปริมาณเกือบ 3 แสนตัน และใน พ.ศ. 2561 สูงถึงกว่า 6.2 แสนตัน ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการที่ประเทศจีน ซึ่งเป็นประเทศนำเข้าขยะอิเล็กทรอนิกส์และพลาสติกรายใหญ่ของโลก ได้ห้ามนำเข้าขยะ 24 ประเภทเมื่อปลาย พ.ศ. 2560 ทำให้ขยะเป็นจำนวนมากเปลี่ยนทิศทางไปยังประเทศที่มีการควบคุมน้อยกว่า ซึ่งเป้าหมายใหม่คือประเทศในอาเซียน ซึ่งรวมถึงมาเลเซีย เวียดนาม และประเทศไทยด้วย

จากปัญหาดังกล่าว รัฐบาลไทยจึงได้ออกมาตรการต่าง ๆ เช่น 1) กรมศุลกากรมีการลดโควตาการนำเข้าเศษพลาสติกจากหลายแสนตัน เหลือ 70,000 ตัน ตั้งแต่ พ.ศ. 2560 เป็นต้นมา 2) คณะกรรมการขับเคลื่อนและปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดินได้มีมติเมื่อเดือนมิถุนายน 2561 ระบุการอนุญาตนำเข้าขยะอิเล็กทรอนิกส์จากโรงงานที่ปฏิบัติไม่ถูกต้องตามอนุสัญญาบาเซล และ 3) คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อเดือนมิถุนายน 2562 อนุมัติในหลักการร่างประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง กำหนดชนิดและแหล่งกำเนิดวัตถุอันตรายที่จะนำมาใช้ในโรงงาน เพื่อกำหนดนิยามขยะอิเล็กทรอนิกส์ให้มีความชัดเจน และกำหนดข้อห้ามไม่ให้โรงงานใช้ขยะอิเล็กทรอนิกส์ที่นำเข้าจากต่างประเทศมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตของโรงงาน เป็นต้น

เมื่อประเทศไทยออกมาตรการเข้มงวดขึ้น ขยะอันตรายเหล่านี้ก็ย้ายที่ไปยังประเทศที่มีกฎหมายควบคุมการนำเข้าขยะน้อยกว่า อย่างเช่น อินโดนีเซีย อินเดีย และปากีสถานต่อไป ซึ่งขยะเหล่านี้จะเคลื่อนย้ายเปลี่ยนที่ไป และท้ายที่สุดจะไปยังประเทศที่ไม่สามารถจัดการกับปัญหาขยะได้ ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า ปัญหาขยะคือปัญหาระดับโลก ที่นานาประเทศจะต้องรับผิดชอบและแก้ไขร่วมกัน เพราะไม่ว่าขยะและกากสารพิษจะถูกผลักไปที่ใด แต่ท้ายที่สุดก็ยังคงอยู่ในโลกใบนี้ และส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในทุกประเทศไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรมควบคุมมลพิษ. (ม.ป.ป.). **อนุสัญญาบาเซลว่าด้วยการควบคุมการเคลื่อนย้ายข้ามแดนของของเสียอันตรายและการกำจัด**. สืบค้น 19 กันยายน 2562 จาก

http://www.pcd.go.th/info_serv/haz_basel.html#s7

กระทรวงอุตสาหกรรม. **ห้ามนำเข้าขยะอิเล็กทรอนิกส์-พลาสติก 26 มิ.ย. นี้**. (21 มิถุนายน 2561).

ไทยพับลิก้า. สืบค้น 19 กันยายน 2562 จาก <https://thaipublica.org/2018/06/electronic-plastic-waste/>

ศุลกากร เผยมาตรการเร่งด่วน แก้ไขปัญหาขยะอิเล็กทรอนิกส์และเศษพลาสติก. (4 กรกฎาคม 2562).

กรุงเทพธุรกิจ. สืบค้น 20 กันยายน 2562 จาก

<https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/839719>

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (11 มิถุนายน 2562). **มติคณะรัฐมนตรี ร่างประกาศกระทรวง**

อุตสาหกรรม เรื่อง กำหนดชนิดและแหล่งกำเนิดวัตถุอันตรายที่จะนำมาใช้ในโรงงาน พ.ศ.

สืบค้น 20 กันยายน 2562 จาก [ฐานข้อมูลมติคณะรัฐมนตรี \(ข้อมูลปี 2501-ปัจจุบัน\)](#)

อนุสัญญาบาเซลไม่ใช่ปัญหา แต่อยู่ที่การจัดการภายในประเทศ. (16 มิถุนายน 2561). **ไทยพีบีเอส**.

สืบค้น 19 กันยายน 2562 จาก <https://news.thaipbs.or.th/content/272804>

ภาษาต่างประเทศ

Malaysia, Thailand and Vietnam waste imports crackdown. (2018, 19 December).

Waste Management Review. Retrieved October 19, 2019 from

<http://wastemanagementreview.com.au/battling-sovereign-risk/>